

به نام خدا

دین و زندگی دهم

درس ۱۱

« فضیلت آراستگی »

ناهید صابونچی دبیرستان فرزانهان خوی

هرگاه دنبال آرامشی فراگیرم و محتاج محیطی امن و سازنده، در طبیعت خداوند گام می گذارم و دل به نغمه های خوش آهنگ آن می سپارم تا پایانی باشد بر ناخوشایندی و خستگی های زندگی روزمره و امیدی برای آغازی دوباره، پرتلاش، هیجان انگیز و سرشار از انرژی.

در طبیعت، به هر سو نگاه می کنم و به هر چه می نگرم، زندگی و زیبایی هایش جلوه گر است؛ بوته های سرسبز آن طراوت و شادابی را فریاد می زنند و گل های رنگارنگش عشق و زیبایی را. کوه هایش استواری را به تصویر می کشند و رودها و چشمه هایش پویایی و حرکت را ...

با خود می اندیشم آیا من هم می توانم؟

آیا می توانم در اجتماع چون برگ های بهاری پرطراوت، چون گل زیبا، چون کوه استوار و مانند رود پویا باشم؟

آیا می توانم با حضورم آرامش و امنیت را برای دیگران به ارمغان آورم؟ و سرانجام با خود می اندیشم چگونه حضوری در اجتماع می تواند این ثمرات را به دنبال آورد؟

آراستگی، سیره پیشوایان دین:

آراستگی به معنای «مرتب و منظم کردن خود و بهتر کردن وضع ظاهری یا باطنی» است. هر انسانی به طور طبیعی به آراستگی علاقه دارد و می‌کوشد با وضعی مرتب در جامعه، حضور یابد. دیگران نیز کار او را تحسین می‌کنند و هم‌نشینی با او را دوست دارند و از بودن با او لذت می‌برند. از این رو، پیشوایان ما هم در آراستگی باطنی خود تلاش می‌کردند و آراسته به زیبایی‌های اخلاقی همچون ادب، سخاوت، حسن خلق و ... بودند و هم به آراستگی ظاهری خود توجه داشتند و مؤمنان را نیز به رعایت آن دعوت می‌کردند و آراستگی را از اخلاق مؤمنان می‌دانستند. به طور مثال، هنگامی که کسی در خانه پیامبر را می‌زد و قصد ملاقات با ایشان را داشت، آن حضرت ابتدا به آینه نگاه می‌کرد و موهای خود را شانه می‌زد و لباس خود را مرتب‌تر می‌کرد؛ و میفرمود:

خدای تعالی دوست دارد وقتی بنده اش به سوی دوستان خود می‌رود، آماده و آراسته باشد.

پیامبر همواره خود را معطر میکرد و سپس در جمع حاضر می شد یا به نماز می ایستاد. روزی یکی از مدعیان زهد و پرهیز از دنیا، امام صادق را دید که لباس زیبایی پوشیده است. وی به امام گفت: جدّ شما اینگونه لباسها را نمی پوشید امام فرمود: در آن زمان مردم در سختی بودند، اما امروز ما در شرایط بهتری هستیم و عموم مردم توانایی پوشیدن چنین لباسی را دارند. همچنین ایشان می فرمود: خداوند آراستگی و زیبایی را دوست دارد و از نپرداختن به خود، و خود را ژولیده نشان دادن، بدش می آید. و نیز می فرمود: دو رکعت نماز که با بوی خوش گزارده شود، بهتر از هفتاد رکعت نماز بدون بوی خوش است.

در کنار این توصیه ها و سفارش هایی که به عموم مردان و زنان مسلمان می شد، پیشوایان دین به هریک از گروه مردان و زنان نیز سفارش های جداگانه ای می کردند؛ به عنوان نمونه پیامبر به مردان می فرمود: **سبیل و موهای بینی خود را کوتاه کنید و به خودتان برسید؛ زیرا این کار بر زیبایی شما می افزاید.**

پیامبر با وجود آنکه مردان را به کوتاه کردن ناخن سفارش می کرد اما به زنان توصیه می کرد ناخن های خود را مقداری بلند بگذارند چون برای آنان زیباتر است این شیوه رسول خدا و پیشوایان دیگر ما سبب شد که مسلمانان در اندک مدتی به آراسته ترین و پاکیزه ترین ملت ها تبدیل شوند و الگو و سرمشق ملت های دیگر قرار گیرند. آراستگی، اختصاص به زمان حضور در اجتماعات و معاشرت ها ندارد؛ بلکه شامل زمان حضور در خانواده، و از آن مهمتر، زمان عبادت نیز می شود. استفاده از عطر، شانه زدن موها، پوشیدن لباس روشن و تمیز و پاک بودن تمامی بدن، از توصیه های مهم آنان هنگام عبادت است. تکرار دائمی نماز در شبانه روز، این آراستگی و پاکی را در طول روز حفظ می کند و زندگی را پاک و باصفا می سازد. تاکید و توصیه های پیشوایان دین به آراستگی (علت) سبب شد تا مسلمانان به آراسته ترین و پاکیزه ترین ملت ها تبدیل شوند (معلول)

تکرار دائمی نماز در شبانه روز (علت) سبب حفظ پاکی و آراستگی در طول روز می شود. (معلول)

مقبولیت:

یکی از نیازهای انسان، نیاز به مقبولیت در جمع خانواده، همسالان و جامعه است. ما دوست داریم دیگران ما را فرد مفید و شایسته‌ای بدانند و تحسین کنند. این نیاز، در دوره جوانی و نوجوانی نمود بیشتری دارد و سبب می‌شود که نوجوان و جوان بیشتر به خود بپردازد و توانایی‌ها و استعدادهای خود را کشف و شکوفا کند و در معرض دید دیگران قرار دهد. جوانی که می‌کوشد با نشان دادن استعداد خود در یک رشته ورزشی یا خلق اثر هنری یا کار مؤثر در کارگاه صنعتی، تحسین دیگران را برانگیزد، از این قبیل است. به غیر از این افراد، هرکس در جامعه تلاش می‌کند در هر جایگاهی که قرار دارد، برای خود مقبولیت کسب کند.

البته اندک افرادی نیز وجود دارند که به این نیاز طبیعی، پاس‌خهای درستی نمی‌دهند و با پوشیدن لباس‌های نامناسب یا به کار بردن کلام زشت و ناپسند یا با گذاشتن سیگاری بر لب، می‌خواهند وجود خود را برای دیگران اثبات کنند. این قبیل اعمال نشانه ضعف روحی و ناتوانی در اثبات خود از راه درست و سازنده است.

عفاف:

عفاف حالتی در انسان است که به وسیله آن خود را در برابر تندروی ها و کندروی ها کنترل می کند تا بتواند در مسیر اعتدال و میانه روی پیش رود و از آن خارج نشود؛ یعنی در برآورده کردن هر یک از علایق و نیازهای درونی به گونه ای عمل نمی کند که یا به طور کامل غرق در آن شود و از دیگر نیازها غافل شود یا به طور کل آن را کنار گذارد و به کوتاهی و تفریط دچار شود؛ بلکه در حد مطلوب و صحیح به برآورده کردن همه نیازها توجه دارد.

تعریف : دیگران ما را شخص مفید و شایسته ای می دانند
در دوران جوانی و نوجوانی بیشتر بروز می دهد

مقبولیت

سبب می شود که تلاش کنیم و استعداد های خود را کشف و شکوفا کنیم
پاسخ دادن به این نیاز از راه های نادرست نشانه های ضعف روحی و ناتوانی در اثبات خود از راه درست و سازنده است

تعریف : گرایشی درونی است که انسان را در برابر تندروی ها و کند روی ها کنترل می کند.

عفاف

باید در حد مطلوب و صحیح به برآورده کردن همه ی نیازها توجه کرد.

عفاف، آراستگی و مقبولیت:

یکی از جلوه های عفاف، مربوط به آراستگی و مقبولیت است. برخی انسان ها در آراستگی و ابراز وجود و مقبولیت، دچار تندروی می شوند؛ به گونه ای که در آراسته کردن خود، زیاده روی می کنند و به خودنمایی میرسند. قرآن کریم این حالت را «تبرّج» مینامد و آن را کاری جاهلانه می شمارد. همان دینی که ما را به آراستگی توصیه می کند، از خودنمایی و افراط در آراستگی پرهیز می دهد، زیرا زیاده روی در آراستگی و توجه بیش از حد به آن باعث غفلت انسان از هدف اصلی زندگی و مشغول شدن به کارهایی می شود که عاقبتی جز دور شدن از خدا ندارد.

انسان عفیف، چه مرد و چه زن، خود را کنترل می کند و آراستگی خود را در حد متعادل نگه می دارد و به «تبرّج» دچار نمی شود. انسان عفیف زیبایی ظاهری خود را وسیله خودنمایی و جلب توجه دیگران قرار نمی دهد و اجازه نمی دهد که به شخصیت انسانی او اهانت شود. او حیا می کند که برخی افراد به خاطر اموری سطحی و کوچک، زبان به تحسین و تمجید او بکشایند. او در وجود خود، استعداد و ارزشهای برتر و والاتری می یابد که می تواند تحسین و احترام واقعی دیگران را برانگیزد.

همچنین یک انسان عقیف، از مقبولیت نزد همسالان و جامعه گریزان نیست؛ اما خود را با ارزش تر از آن می داند که بخواهد این مقبولیت را از راه جلب توجه ظاهری به دست آورد و خود را در حدّ ابزاری برای هو سرانی دیگران پایین آورد.

بنابراین، به همان میزان که رشته های عفاف در روح انسان قوی و مستحکم می شود، نوع آراستگی و پوشش او باوقارتر می شود و به همان میزان نیز که رشته های عفاف انسان ضعیف و گسسته میشود، آراستگی و پوشش او سبک تر و جنبه خودنمایی به خود می گیرد.
امام علی می فرماید:

«مبادا خود را برای جلب توجه دیگران بیارایی که در این صورت ناچار می شوی با انجام گناه به جنگ خدا بروی»

امام صادق نیز می فرماید:

لباس نازک و بد نما نپوشید؛ زیرا چنین لباسی نشانه سستی و ضعف دین است.

گرچه عفاف، خصلت هر انسان با فضیلتی، اعم از زن و مرد است، اما وجود آن در زنان و دختران ارزش بیشتری دارد. خداوند زنان را بیش از مردان به نعمت زیبایی آراسته است. زن، مظهر جمال خلقت است و این زیبایی، هم مربوط به باطن و هم مربوط به ظاهر اوست. احساسات لطیف زن که بیانگر زیبایی های درونی وی است، با زیبایی ظاهر او عجین شده است. گوهر زیبای وجودش از نگاه ناهلان دور بماند و روح بلندش تحقیر نشود.

دریافت هر نعمتی از جانب خدا، مسئولیتی را نیز به همراه م یآورد؛ هما نطور که اگر کسی به نعمت علم زیننده شد، نباید علمش را ابزار دست قدرتمندان ست همیشه کند، نعمت زیبایی نیز نباید در خدمت هوس رانان قرار گیرد. هما نگونه که اگر انسان از علم خود به درستی استفاده نکند، به جای رستگاری، شقاوت نصیبش م یشود، عرضه نابه جای زیبایی، به جای گرمی بخشیدن به کانون خانواده، عفت و حیا را از بین میبرد و این دو گوهر مقدس را از او میگیرد.

اندیشه و تحقیق

- ۱- چه تفاوتی میان آراستگی و خودنمایی ظاهری است؟
خودنمایی نشانه‌ی حقارت و کوچکی نفس و آراستگی نشانه‌ی مقبولیت و سلامت است.
- ۲- چرا خصلت ارزشمند عفاف در وجود زنان از ارزش بیشتری برخوردار است؟
زیرا خداوند زنان را بیشتر از مردان از نعمت زیبایی بهره‌مند ساخته است و زن مظهر جمال و زیبایی است و این زیبایی هم درونی است و هم ظاهری به دلیل عفاف در زنان ارزش بیشتری دارد.

ناهید صابونچی / شهرستان خوی